С Т А Н О В И Щ Е

за дисертационния труд на ДОРОТЕЯ ВАЛЕНТИНОВА МИХОВА на тема „Концепциите за справедливост (iustitia) и равенство (aequitas) и понятието „корупция” (corruptio) в римското право (IV в. пр. н.е. – VI в.): Leges sumptuariae; Leges de pecuniis repetundis; Leges de ambitu; Leges barbarorum”, за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР”

Дисертационният труд на Доротея Валентинова е посветен на някои от големите за ценностната система на Античността теми. Големи не само в преносния, но и в прекия смисъл на думата, ако вземем предвид огромната литература – антична и от по-късно време, която се е натрупала около тях. Това донякъде е улеснило, но и затруднило докторантката в намирането на мярката за пречупване на изследователския материал през призмата на един дисертационен труд. Неразумно големият обем на дисертацията показва, че Валентинова не е успяла напълно да се справи с тази нелека задача, но ако трябва да бъдем справедливи съдници на нейната работа можем с увереност и в напълно позитивен дух да кажем като тъгуващия край Понта Овидий: ut desint vires, tamen est laudanda voluntas. И наистина от всички части на труда на Доротея Валентинова се излъчва непреклонна воля за преброждане на един истински океан от подредена в стройни форми юридическа и житейска мъдрост, завещана ни от онази епоха. Преминаването по вълните на този океан не може да не породи у всеки четящ някои нерадостни мисли по отношение на днешното ни битие. Изкушавам се отново да си послужа с една мисъл на латински – Historia magistra vitae. Но този път няма да вложа в нея обичайните поучителни конотации, защото като сравнявам днешното съотношение между Virtus и Corruptio, не мога да не заключа, че или Историята не е била орисана за учителската професия, или просто не е случила на ученици.

Това обаче не е проблем на разглеждания дисертационен труд, чиято авторка добросъвестно се е постарала да типологизира, анализира и доста подробно да цитира всички онези юридически (и не само!) текстове, които са посветени от римляните и техните ученици в публичното право, германските варварски племена, на темата за някои от опорните за морала на епохата схващания. Тази част на дисертацията е основна не само като обем и ниво на анализа и аргументация на заключенията, но и

като принос по темата. Тя най-пълно представя авторката като добре познаваща материята, служеща си с лекота с основните инструменти на историческия, правния и лингвистичния анализ и познаваща както съвременната литература по въпроса, така и правилата за създаване на научен текст.

Известна слабост както за тази част, така и за дисертационния труд като цяло е пределната изчерпателност на повествованието, предизвикана според мен от желанието, типично за всеки млад изследовател, да покаже пред своите екзаминатори всичко, което е прочел и всичко, на което е способен като анализ и интерпретация. Не трябва да забравяме, че дисертантката е превеждала знакови латински текстове и преди да напише дисертационния си труд, а други е предала на български специално за нуждите на това изследване. Въпреки това има какво да се желае по отношение на по-добрия баланс между експозицията на правно-философската материя и едно по-стегнато представяне на групи от сходни законови текстове. За пример бих дал пета и шеста глава на дисертацията, посветени на Leges sumptuariae. Понастоящем те заемат малко повече от 150 страници, което, както и да се погледне, е прекалено и не допринася за добрите пропорции на дисертацията като цяло.

Общо взето Валентинова вероятно не е могла да реши коя голяма и важна част от своя труд да посъкрати – дали въвеждащата част от 354 страници, посветена предимно на добрата ценностна система, облечена в закони през по-ранните периоди от римската история, или втората част от още над 400 страници, представляваща опозиция на всичко, казано в първата и където се повествува, цитира, интерпретира и анализира всичко нелицеприятно, което е поднесла действителността през вековете на упадък на Римската република и държава изобщо.

Естествено е в една такава обемна работа наред с безспорните приноси да бъдат допуснати и редица дребни грешки, пропуски и неточности. Няма да посочвам конкретни примери, защото съм убеден, че когато пристъпи към подготовка на този труд за отпечатване, авторката ще има повече време внимателно да прегледа и премисли още веднъж написаното и преведеното от нея.

Бих искал да обърна специално внимание на проследяването на идеите за борбата със законодателни средства срещу развалата, обхванала римското общество. Тази борба продължила и след историческия залез на Западната Римска империя и намерила интересно отражение в законите на вестготските крале от VI в. Наред с това дисертантката не се е ограничила само с изброяването на убедителни примери за своите твърдения, а ни е поднесла една цялостна картина за „изтляването” на Romanitas и

нейната плавна замяна от триумфиращата на Запад Barbaritas. С това Валентинова е направила сериозна заявка за добър потенциал в разработване и на медиевистични теми, което на фона на днешната не особено радостна картина на младото и средно поколение български учени, е нещо много обнадеждаващо и обещаващо.

След всичко казано дотук е време да обърна внимание и на останалите задължителни за всяка защита на докторска дисертация елементи. Преди всичко нека спомена, че авторефератът е добре композиран и дава реална представа за същността и достойнствата на предложения труд. Публикациите на Доротея Валентинова по темата на нейния дисертационен труд са напълно достатъчни и даже предостатъчни, но това е характерно за всеки млад изследовател, който не се е заел с дисертацията си веднага след напускане на студентската скамейка.

В заключение убедено изразявам положителната си оценка за дисертационния труд на Доротея Валентинова Михова на тема „Концепциите за справедливост (iustitia) и равенство (aequitas) и понятието „корупция” (corruptio) в римското право (IV в. пр. н.е. – VI в.): Leges sumptuariae; Leges de pecuniis repetundis; Leges de ambitu; Leges barbarorum” и ще гласувам на авторката да й бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.

София 12 юни 2012 г. проф. дин Илия Г. Илиев